

Môn Triết học - *học có khó không?*

Nguyễn Thị Phi Yến *

Một câu nói thường được nhắc đi nhắc lại trong các cuộc trao đổi của sinh viên năm thứ nhất các trường Đại học là “Triết học sao mà khó thế! Làm sao mà học được...”

Quả đúng! Triết học không phải là môn dễ học, nhất là với học sinh năm thứ nhất của bậc đại học. Nhưng “khó” đến mức không thể học được thì không phải. Bởi thực tế, hàng năm sinh viên thi hết học phần môn Triết học kết quả không quá thấp, thậm trí nhiều em còn đạt điểm cao.

Đã từng có câu hỏi đặt ra là, tại sao lại không học Triết học vào những năm sau, khi sinh viên đã có kinh nghiệm học đại học, mà lại cứ phải học vào năm thứ nhất? Làm như vậy có phải là khiên cưỡng, bắt bí sinh viên chăng? Không, việc học ở năm thứ nhất hay năm thứ hai lại phải xuất phát từ chính nội dung môn học và cơ cấu kiến thức trang bị cho sinh viên. Học triết học ngay từ năm đầu sẽ giúp sinh viên lý giải và nắm bắt hệ thống khái niệm, quan điểm làm cơ sở tiếp cận kiến thức của các môn học có liên quan và khoa học chuyên ngành. Đi từ trừu tượng đến cụ thể là một trong những khác biệt trong tiếp thu thông tin ở bậc học này so với phổ thông. Tính trừu tượng, tính khái quát cao của nội dung môn học sẽ trang bị thế giới quan và phương pháp luận cho sinh viên trong quá trình tiếp nhận lượng kiến thức khổng lồ ở bậc đại học được thuận lợi. Đương nhiên, phải nắm được kiến thức của môn học này thì mới có tác dụng trong tiếp thu các môn học khác. Còn nếu môn Triết học “chảy chát” thì các môn khác cũng sẽ vất vả. Vì thế không nên suy nghĩ thiếu cận, rằng mình học chuyên ngành kinh tế thì không cần học triết học, vừa khó vừa chẳng thấy liên quan gì.

Vậy để học được môn học này cần phải làm gì? Khác so với học sinh phổ thông, sinh viên đại học tích lũy kiến thức bằng hai con đường: đào tạo và tự đào tạo. Tự đào tạo thể hiện chủ yếu ở thời gian ngoài giờ lên lớp và lúc ôn thi và đọc tài liệu (sách, báo, tạp chí...), hoạt động xã hội... để mở rộng sự hiểu biết. Điều này là cần thiết và không có giới hạn,

không có một thước đo cố định. Còn ôn tập để thi vừa là nỗ lực tự đào tạo vừa là thước đo của quá trình đào tạo trước đó (thông thường hiệu suất của nó được đo bằng điểm). Để có kết quả học tập tốt, ngay từ khi bắt đầu tiếp xúc với môn học, sinh viên đã phải xác định ngay cho mình một phương pháp học tập thích hợp. Đương nhiên, mỗi người sẽ có một phương pháp học khác nhau, nhưng với môn học này thì nghe- ghi - đọc sách lại là những thao tác cần chú trọng đồng bộ. Nghe giảng kết hợp ghi những ý chính là cơ sở để đọc giáo trình. Sở dĩ tôi nói như vậy vì, với trình độ của các em nếu không nghe - ghi trên lớp mà chỉ đọc giáo trình thì khả năng thấu tóm những kiến thức cơ bản trong giáo trình cực kỳ khó khăn. Còn chỉ nghe - ghi bài giảng trên lớp mà không đọc giáo trình thì lại không đáp ứng được yêu cầu của ở bậc Đại học. Vì thế, cách học hợp lý sẽ giúp các em ngay từ đầu đã có tâm trạng tích cực khi tiếp nhận kiến thức của môn học này. Nhưng học mới chỉ là một nửa chặng đường. Đánh giá kiến thức thu lượm được phải thông qua kỳ thi. Vậy ôn thi thế nào để đạt hiệu quả cao? Đây là vấn đề mà nhiều sinh viên quan tâm khi kỳ thi đến.

Khoảng chục năm về trước, sau khi giảng xong chương trình, bộ môn thường tổ chức những buổi “Hội thảo học tập” cho sinh viên. Trong buổi sinh hoạt đó, chúng tôi đưa kiến thức của môn học dưới hình thức các câu hỏi kết hợp với những sinh hoạt văn nghệ khác. Bằng hình thức đó, vừa vui chơi vừa ôn tập làm cho sinh viên dễ hứng thú, dễ nhớ bài và môn học đỡ khô khan. Những cuộc vui - học như vậy phần nào đã hỗ trợ cho quá trình ôn tập của sinh viên. Nhưng với điều kiện hiện nay (thông tin đa dạng, tài liệu ngày càng nhiều, lượng kiến thức mà sinh viên tiếp thu ngày càng lớn, số lượng sinh viên ngày càng đông), hình thức đó không còn phù hợp. Nói như thế không có nghĩa là sinh viên chỉ còn cách

* TS., Trường Đại học Thương mại.

học "gạo". Lâu nay chúng ta vẫn duy trì một thói quen: việc giảng là của thầy còn việc ôn tập là của trò. Cần thay đổi cả quan niệm để người thầy có thể tham gia vào cả trong quá trình ôn tập của sinh viên, chỉ ít là hướng dẫn cách thức ôn thi sao cho đạt hiệu quả.

Nhiều sinh viên bộc bạch rằng: chúng em là dân khối A, vì vậy phải học các môn thuộc lòng chúng em cảm thấy rất khổ, không vào đầu được. Nghĩ thế nào các em làm như thế, không học được sinh lo lắng, hoang mang rồi tính chuyện làm liều: mang tài liệu vào phòng thi, chạy điểm... Chính vì thấy được vấn đề nên chúng ta đã ngăn chặn bằng các kỳ thi nghiêm túc, thanh tra, kiểm tra... nhưng đó chỉ là các biện pháp chống lười học bị động. Nên chăng, "phòng" trước hơn là "chống". Hãy giúp các em một phương pháp ôn tập hiệu quả để sinh viên khi bước vào phòng thi có kiến thức thực sự. Đó là cách chống tiêu cực tốt nhất. Nếu không có những biện pháp học và ôn thi tích cực, các em cứ học thuộc lòng, gập sách vào lại quên. Bởi lẽ đây không phải là môn thuộc lòng mà phải hiểu mới nhớ được và phải có cách nhớ mới thi được.

Các em đã có tư duy của khối A là đã có lợi thế cho việc tiếp thu kiến thức của môn học này. Với một lượng kiến thức vô cùng lớn, thời gian ôn thi lại ngắn, các em không thể đem phương pháp học quen thuộc ở phổ thông vào Đại học. Học một cách thụ động, học thuộc lòng một lượng kiến thức quá lớn trong một thời gian quá ít là điều khó thực hiện. Trong số này không phải em nào cũng lười học, nhiều em chăm học nhưng không hiệu quả, dẫn đến tình trạng không ít sinh viên hoang mang mỗi kỳ thi đến. Song đáng mừng, không phải sinh viên nào cũng như vậy. Bằng kết quả học tập của các em, đã minh chứng điều đó bằng sự linh hoạt, thích ứng rất nhanh trước yêu cầu mới, nhiều em đã tự tìm cho mình một phương pháp học tập đúng đắn.

Qua trao đổi với nhiều sinh viên đã học qua môn Triết, tôi muốn nói với các em rằng, muốn hiểu bài, không nên coi thường vở ghi bài giảng của thầy cô trên lớp. Sở dĩ tôi muốn nhấn mạnh điều này bởi hiện nay rất nhiều học sinh đến lớp không chịu ghi chép bài, các em ý lại vào máy photocopy và giáo trình. Nhưng các em nhớ rằng, tay mình có ghi thì óc mình mới nhớ, đọc bài của người khác chữ tác sẽ thành chữ tự. Hơn nữa, sự chắt lọc của thầy cô trong bài giảng không phải là vô ích mà đó chính là định hướng kiến thức cần thiết của chương trình. Đọc kĩ vở ghi trên lớp sẽ giúp các em nắm vấn đề một cách

cơ bản, sau đó mở rộng kiến thức bằng giáo trình và các tài liệu khác. Nhưng cách ghi bài giảng cũng là một nghệ thuật. Ghi làm sao để ghi kịp bài giảng nhưng vẫn nghe giảng được. Muốn vậy phải biết tóm ý chính và ghi thật ngắn gọn. Song điều quan trọng là đọc lại bài ghi phải hiểu được. Đây là một kỹ năng khó đòi hỏi sinh viên biết điều chỉnh cho phù hợp.

Một khâu vô cùng quan trọng giúp tiếp cận môn học này thuận lợi chính là quá trình xêmina. Cần tận dụng cơ hội được nói để trình bày ý kiến của mình. Mỗi lần phát biểu, kể cả nói sai cũng làm chúng ta ghi nhớ sâu sắc. Vì thế, không phải ngẫu nhiên mà cơ cấu chương trình lại dành thời gian không ít cho xê-mi-na. Đây là khâu hỗ trợ quan trọng cho sinh viên tiếp nhận và ôn tập kiến thức của môn học này.

Những nguyên tắc rất cần bản cần lưu ý khi ôn tập môn triết:

Một là, không học thuộc lòng mà là học hiểu, bởi với một lượng kiến thức như vậy các em không thể thuộc được, đây là còn chưa kể đến việc không hiểu khái niệm và lôgic của bài thì dù có cho nhiều thời gian ôn tập cũng không thể nhớ được.

Hai là, vừa học vừa viết. Viết đề cương của bài hoặc vấn đề ôn tập. Về điều này nhiều sinh viên cho rằng không cần thiết vì đã có sẵn trong sách vở rồi, nhưng thực tế lại rất quan trọng. Chúng ta có thể phân tán tư tưởng khi đọc, thậm trí ngủ gật (với môn Triết lại càng dễ xảy ra) nhưng viết thì không, viết buộc người ta phải suy nghĩ.

Ba là, ghi lại những gì còn vướng mắc. Điều này có thể trao đổi với bạn hoặc hỏi thầy. Làm như vậy, sinh viên sẽ nhớ bài nhanh hơn, sâu hơn.

Bằng cách học này, có thể sẽ mất công hơn, ngại hơn nhưng lại khoa học hơn. Đó là con đường ngắn nhất để từ chỗ chưa hiểu bài hoặc hiểu bài chưa thấu đáo, nhưng qua ôn thi lại nắm bắt được vấn đề.

Vẫn biết rằng "học thầy không tày học bạn", nhưng với suy nghĩ và kinh nghiệm của bản thân, hy vọng có thể gợi ý cho các em trong việc lựa chọn một phương pháp học tập thích hợp. ♦

Summary

The author - a experienced teacher of phylosophy - gives to students recommendations in studying this subject. Those are combination of listening, noting and reading; organization of seminars. Following these recommendations, students will find that to study philosophy not so difficultly.